

KIS-388 – Notennoù war *Geriadur ar Sonerezh – Kinnigoù gant Perig HERBERT, GAGB.*, pp. 233-242).

(GE da MME – 30 12 90)

Ne rin nemet evezhiadennoù war galvezerezh ar gerluniañ, rak divarrek on da varn ar gerioù e-keñver diskiblezh ar sonerezh – lakaet er-maez ar re a zo boutin etrezi ha diskiblezhioù all a anavezan gwelloc'h.

AL LOSTGER Br. -ELL.

Diwar ar c'hentañ gwel e verzher arver paot al lostger Br. **-ell**. Gantañ e ra PH e gwir e meur a zegouezh :

I. – Da arouezñ binvioù, hervez ar c'hemeradur testeniet ken e krBr. : **c'hoariell, gwaskell**, ken e Kb. : **tagell, ysgrifell**. Diouzhan dro, ez eo ar bennrann :

I1. – Bonad ar verb o verkañ an ober renet dre ar benveg, a zo al luniadur boasañ : Br.PH **toumpiell**.

I2. – Koulskoude, ur wech da nebeutañ, e ra PH gant bonad ar verb o verkañ an ober gouzañvet gant ar benveg : **stokell** "touche", pa c'hortozed "marteau".

I3. – Anv an danvez a ya d'ober ar benveg : **koadell, kouevrell**.

I4. – Anv un neuz, ur perzh, ur parzh, h.a. eus ar benveg : **naerell, stirell, -kerdinell, diskell**.

I5. – Anv aralloyezh ar benveg, danzeet e-maez reolennoù boas an dezneuziañ : **selestell** "célesta", **klerinell** "clarinette", **oboell** "hautbois", **ofleidell** "ophicléide", h.a.

II. – Un adanv petvedañ danvezet diwar skouer ar Gl., ouzh e bennanvaat, da envel an esaouennoù : **eizhvedell** "octave", **pempedell** "quinte", **pervedell** "quarte", h.a.

III. – Ur pennanv, un adanv, da verkañ ur c'heñver gougevredañ (sl. KIS-316, La-08, p. 245) : **diwezhell** "finale", **likantell** "(note) sensible". O lec'h o deus amañ ivez **I3, I4**.

EVEZHADENNOU.

Dirak ken ken paot disac'hadeg deveradoù dre an un lostger e vezer diaezet : labour deskard, a dra sur, eus ar seurt gerluniañ marc'hadmat d'ar gerlunier, koustus d'ar yezh. Re zo re, ha c'hwennat a rankor. O vezañ avat ma tleo pep c'hwennadenn bezañ graet e-ser ur ginnigadenn nevez, houmañ a-geñver gant reizhiad lavar ar sonerezh – hag o vezañ n'on ket-me evit digej ar reizhiad-se – e tremenin gant savlec'hiañ araezadoù gerluniañ PH e-barzh maezienn ar yezhouriezh.

Ø **I1.** – Hemañ eo ar c'hemeradur klasel. Un arbennadenn evelkent ouzh ar skouer meneget : **toumpiell** zo kinniget da zistroadañ ar ger lennegel **mandore** war zigarez m'en deus hemañ da welout moarvat gant ar Gl. **mandole, mandore**. Atersiñ a ran : pe splot zo gant an distroadañ ? Ha n'emañ ket o c'hoari gant PH albac'henn ar ster orin ? Blinat arguzenn a rafe dilezel ar Br. *labous* war zigarez ma teu eus La. *lo#custa* ; *labous* ha kant ger all...

Ø **I2.** – Ledanaat e c'haller bepred dre ledanviñ durc'hadur ster un amc'her, pa chom digor dre bennaenn. Arabat e ve neoazh e zigeriñ betek e zinerzhañ hag e gas da anster.

Ø **I3.** – Peurliesañ e teverer dre **-enn** da verkañ ar c'heñver gougevrediñ hollek-dibarek, neuz-traezenn, danvez-traezenn, h.a. Amañ avat ne zerefe ket **koadenn, koevrenn**, pa dalvezont hepken "tamm koad", "tamm kouevr", "traezenn gouevr". Erlec'hiañ **-ell** ouzh **-enn** zo kement hag enporzhiañ ur c'hemeradur "benveg" danzeet e-ser ur steudad all deveradoù, ent resis un dazvellekaat. Ur gavadenn eo, da zegemer moarvat evel ur binvidikaenn d'ar yezh.

Ø **I4** – Arveret e vez amañ an hevelep tun en un degouezh nes d'an hini diagent da verkañ ar c'heñver gougevrediñ neuz-, perzh-, parzh-benveg. An un abeg a ve da zegemer ar gerioù disoc'h. Arabat eo evelkent distreiñ betek re d'ar voestad chokolad-se, pe gwelet e vo ar pennanvioù dre **-ell** o neriñ evel ma ra ar re dre **-enn** endeo... dreist-holl pa'z eus tremenet daouarn all c'hoazh : **naerell** "serpentine (pierre) (VALL., p. 688), h.a.

Ø **I5.** – Amañ, ouzhpenn ma walleg PH reolennoù an dezneuziañ (pezh nad eo ket atav torfed bras), e sank en tech da zistreiñ dibaouez d'an hevelep tun. [An *arregerc'hañ* eo (Gl. *intoxication par le mot*), anezhañ erlec'hiañ un hevelep ger ouzh gerioù all e pep frazenn eus ar prezeg – ar vrudetañ skouer *arregerc'hañ* o vezañ ar prezeg "schtroumpf". Divergont a-walc'h ne vin ket evit ober ur schtroumpf eus PH.

Beiadurioù un deskard n'eus ken amañ. Evel ar sonouriezh e c'houl ar yezhouriezh gourdonadur.]

Ø **II.** – Ha dav oa distroadañ **eizhvedenn** VALLEE-HEMON evit degas **eizhvedell**, h.a. ?

Ø **III.** – Hevelep goulenn. Tennañ a ra PH da erlec'hiañ **-ell** ouzh **-enn** e kalz degouezhioù, pezh na rafe nemet brellañ arver an eil lostger hag egile. Un doare ha mil zo e Br. da verkañ ar c'heñverioù gougevredin hep ma rankfed rekouriñ da hennzh bep taol e koulz hag e digoulz.

EVEZHIADENNOU WAR GREFEN ALL.

p. 233 : Gl. **acoustique** (Br.PH **klevedoniezh**). Ur studienn yezhouriezh zo bet boulc'het, e kenlabour gant PH, sl. KIS-324, La-08, pp. 277 hh., a chom da bengenniñ. O vezañ m'emañ an termen e krozhent ar Fizik, ar Vevedouriezh hag ar Sonouriezh, e rank an imbourc'h bezañ donat. Ne voe ket tu d'e ober dre ziouer a genglev etre PH ha me. Ouzh an diren eidetek a vennen kas ez enebe henvoazioù lavar ar sonerezh er yezhoù. [(03 02 96) Da heul an ali a roe PH da zerc'hel war Br. **son** e ster sonerezhel (Gl. "bruit musical", sl. KIS-324, id., p. 282) ha kinnigadenn GP (KIS-324, id., p. 286) ebarzhiñ Br. **sten**, e reomp, ac'hoel e ran gant ar geveneped Br. **son** kanteul ~ **sten** anadenn alvezel (sl. GSTL, passim), alese Br. **Stenoniezh** "Acoustique (physique)".]

p. 233 : Gl. **anacrouse** (Br.PH **danzead**). E-keñver an termen-mañ, e lakain a-wel ur skorted a gaver gant un niver mat a dermenoù all e geriaoueg PH : lakaat un termen Br. hollek ha ledan e sterva da gevatal d'un termen arallyezh dibarek ha strizh e sterva. Hevelep si a gaved gant VALLEE, a glaske a-du-rall remed dezhañ dre ar c'hevelstrollañ (sk. : e diouer ar valleeg evit **anacrouse** : Gl. **anaconda**, Br. **naer-ejen velen**) ha reoù eus e ziskibion : Maodez GLANNDOUR, er c'heriaoueg a brederouriezh diembann a fizias ennon, a ra Br. **displegañ** eus ar Gl. **exprimer**, met ivez war un dro eus **expliquer**, **exposer**, **expliciter**, h.a.

Ø **p. 234** : Gl. **contretemps** (Br.PH **gourzhpred**, **eneppred**). Setu ar fazi bras a ra meur a zanvez yezher arnevez : war zigarez ma'z eo bet advevaet ar rakger Br. **gourzh-** bet distroadet gant **enep-** gwechall, arverañ an daou evel heñvelsterioù (sl. KIS-314, La-08, pp. 238 & 239).

Ø **p. 238** : Gl. **mode**, h.a., Br. **moz**, h.a. Marteze ez eo **moz** a zere er c'hemeradur-mañ. Marteze ivez eo bet lezet ar ger lennegel **mod** evit degemer un termen digunvez o paouez bezañ ebarzhet er yezh, dre an damant hepken d'an divoas, d'an ezoterek, hep kemer preder gant ur c'hemm ster etre an daou dermen. An hevelep tech d'ar snobezh ha d'ar c'habouilh a ra arverañ diziforc'h, hervez imor ar mare, **gourzh** hag **enep-**, **rezid** ha **frankiz**, **gremm** ha **nerzh**, **alvez** ha **bed**, h.a. Un hent hepken da barraat outañ : devezout e brezhoneg, dispesañ an darempred etre ar ger Br. hag e ergeñverenn diouzh nep ger kein, pezh a anver c'hoazh an diren eidetek.

Ø **p. 238** ; Gl. **music-**, Br. **kerz-**. Daou aters : 1) Hag ur c'hemm ster zo e geriaoueg PH etre **kerz-** ha **son-** (pe : ha degaset n'eo ket bet **kerz-** hepken evit disammañ **son-** eus un dreistkarg a arverioù hep damant d'ur c'hemm ster etrezo) ? 2) O lakaat e ve ezhomm eus **kerz-** e-kichen **son-** (ha n'eo ket evel letanant paour), pe araezioù a rakseller d'e zigemmañ diouzh e heñvelsonioù ?

Ø **p. 239** – Gl. **postludium**, Br. **diangerz**. Ha dalc'het ez eus stad eus ur c'hemm ster etre **dian-** ha **goude-**, pe dibabet **dian-** dre abegoù o tennañ da estreget ar ster ?

Ø **p. 240** – Gl. **rythme**, Br. **dastalm**. Gant ur c'heal diazez hon eus d'ober amañ, ur c'heal kentañ na c'haller deverañ diouzh hini all. Diampartiz eo e zec'heriañ dre zeverañ diwar zec'heriad ur c'heal sonerezhel all, an **talm**. Er beved, ma emañ andon an anadenn, e kinnigan ober gant **korvez** b. (< *kor-* "tro, fiñv war gelc'h" =-mez "muzul, galloud, lavar, h.a." – puilhentez ar c'hemeradurioù o c'henniñ durc'hadur ster pep hini eus an div gedrann-se o vezañ ateb dec'heriañ kempouez da builhentez entalad ar c'heal). PH a nac'has degemer **korvez** evit ar sonerezh oc'h arguziñ, mar 'm eus soñj mat, e oa mat ar ger marteze evit ar beved, met n'eo ket evit e ziskiblezh, hep abeg, a gav din, estreget an dibab en doa graet eus ur ger all...

E berr, emañ bepred geriadur brezhonek ar sonerezh o c'hortoz e aozer, a vo war un dro sonour ha yezhour. Hep mar e ranko loc'hañ diwar labour PH a zo ennañ diazezoù start e-mesk ar gwandurioù hag ar fazioù evel e-barzh labour nep deraouer.